

Finansdepartementet

Yttrande över utkast till lagrådsremiss – En effektivare överprövning av offentliga upphandlingar

Jönköpings kommun har av Finansdepartementet beretts tillfälle att yttra sig över ovan rubricerade ärende, ert dnr Fi2020/05179.

Syftet med betänkandet är att lämna förslag för att komma till rätta med de problem som orsakas, både samhällsekonomiskt och för berörda aktörer, av att upphandlingar stoppas när de begärs överprövade i domstol. Utredningen har tittat på införandet av avgift och processkostnadsansvar men även på eventuella åtgärder som kan vidtas för att minska de negativa konsekvenserna av att en upphandling blir överprövad. I betänkandet görs en samlad bedömning av Överprövningsutredningens och Förenklingsutredningens förslag avseende överprövning.

Jönköpings kommun lämnar följande synpunkter.

Ansökningsavgift

Mot bakgrund av att det förekommer – till och med frekvent förekommer – överklaganden som uteslutande syftar till att stoppa konkurrenter anser Jönköpings kommun att frågan om införandet av avgift för ansökan om överprövning bör utredas ytterligare med fokus på i vilken utsträckning en sådan avgift skulle riskera att missgynna mindre företag.

Skyndsamhetskrav

Jönköpings kommun tillstyrker att ett skyndsamhetskrav införs i lagstiftningen men anser att det är otillräckligt för att korta domstolarnas handläggningstider eftersom överprövningsmål redan idag handläggs med förtur.

Processkostnadsansvar och ombudskostnader

Jönköpings kommun delar uppfattningen som framförs i utkastet till lagrådsremiss om att nackdelarna med att införa ömsesidigt processkostnadsansvar (rättegångskostnader) överväger framför fördelarna. Det skulle riskera att missgynna små leverantörer som inte har råd att driva rättsprocesser och därmed på sikt skada konkurrensen på marknaden.

En leverantör kan under vissa förutsättningar ha rätt till ersättning för rättegångskostnader enligt EU:s rättsmedelsdirektiv. Dessa möjligheter följer direkt av unionsrätten och kan därför inte begränsas. Jönköpings kommun noterar

att det är förhållandevis ovanligt att leverantörer yrkar ersättning för sina processkostnader. Det har inte hänt någon gång under de senaste tre åren vid någon av 45 överklagade upphandlingar i kommunen under samma period.

Tids- och preklusionsfrister samt tidplan

Jönköpings kommun delar utredningens bedömning om att restriktivitet ska iakttas med införandet av tidsfrister för måls avgörande.

Däremot anser kommunen att ett lagstadgat krav på tidplan ska införas, även om det kan vara svårt för domstolarna att förutsäga handläggningstidens längd.

Jönköpings kommun noterar att tiden för överprövningar tenderar att bli allt längre, vilket bland annat vållar kommuner stora problem vid s k täckningsköp¹. Avtalsspärren gör att det inte går att slutföra upphandlingen även i de fall det handlar om upphandlingar som är av stort allmänt intresse och där kommunen har en lagreglerad skyldighet att leverera tjänster eller varor. Det kan exempelvis handla om skolskjutsar, livsmedel eller andra varor eller tjänster som är nödvändiga för att upprätthålla lagreglerade och samhällsviktiga funktioner.

Ovissheten om när en överprövning kan avgöras medför problem och kostnader för kommuner och kommunala bolag. Planering försvåras och vissa upphandlingar kan helt enkelt inte göras med sådan framförhållning som egentligen skulle behövas om risken för en långdragen överprövningsprocess måste beaktas. Undantagen som finns i nuvarande lagstiftning för att hantera dessa situationer är otillräckliga. Enligt Jönköpings kommuns uppfattning borde möjligheten att tillåta temporära direktupphandlingar i dessa lägen ha utretts närmare.

Utredningens förslag om införandet av preklusionsfrister tillstyrks. Den föreslagna 14-dagarsregeln kan bidra till att antalet överklagningar som görs av okynne minskar samt bidra till kortare handläggningstider för överprövning. Det kan även innebära att något fler mål stannar i första instans.

Annonsering av icke-direktivstyrda upphandlingar

Förslaget om att efterannonsering inte ska behöva göras vid upphandlingar under 100 000 kr tillstyrks.

Tidsgränser vid uteslutning av en leverantör

Mot bakgrund av unionsrätten är det rimligt med tydliga tidsgränser. Jönköpings kommun tillstyrker därför förslaget om att en dom² som är äldre än fem år inte ska få ligga till grund för ett beslut om uteslutning och att missförhållanden avseende en leverantörs utövning av näringsverksamhet inte får beaktas om de är äldre än tre år.

Övrigt

Sammanfattningsvis menar Jönköpings kommun att stora samhällskostnader förorsakas av domstolarnas långa handläggningstider och svårigheterna att

¹ Täckningsköp dvs köparen, tvingas köpa en likvärdig vara medan överprövning av överklagad upphandling pågår. Sådana köp görs ofta genom en s.k. direktupphandling d v s upphandling utan krav på skriftliga underlag.

² Med dom avses vissa angivna brott som enligt LOU/LUF är obligatoriska uteslutningsgrunder.

förutsäga dessa. Om handläggningstiderna, i likhet med i över hälften av EU:s medlemsländer, inte översteg 60 dagar kunde avsevärda vinster göras på samhällsnivå. Det är därför viktigt med reformer som minskar domstolarnas handläggningstid. Även om förslagen som lämnas i utkastet till lagrådsremiss kan innebära vissa förbättringar befarar Jönköpings kommun att de är otillräckliga med ringa effekt på domstolarnas handläggningstid. Ökade resurser för domstolarnas handläggning av upphandlingsmål bör övervägas.

JÖNKÖPINGS KOMMUN

Ann-Marie Nilsson
Kommunstyrelsens ordförande

Johan Fritz
Stadsdirektör